

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії та суспільних наук

Навчальний рік 2024-2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

Спеціалізація 227.01 «Фізична терапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“27” серпня 2024 року №1

Завідувачка кафедри

(підпис) **К.І. Карпенко**
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
природничо-наукової підготовки

Протокол від
“30” серпня 2024 року №1

Голова

(підпис) **М.С. Мирошніченко**
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент кафедри філософії та суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.
2. Демочко Ганна Леонідівна, доцент кафедри філософії та суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук,
hl.demochko@knmu.edu.ua
- Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук,
ov.chernukha@knmu.edu.ua
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач,
ov.trotsenko@knmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія України, культурологія, медичне краєзнавство, політологія.

Moodle <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5353>

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра філософії та суспільних наук

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Історія та культура України» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності – 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація – 227.1 «Фізична терапія» (денна форма навчання) чотирьох років навчання.

Опис освітнього компоненту (анотація). Рушійною силою розвитку Української держави є формування потужного освітнього потенціалу нації, досягнення найвищої якості підготовки здобувачів вищої освіти. Освоєння майбутніми фахівцями знань з історії та культури України є важливою складовою частиною їхньої загальної професійної медичної освіти, що має сприяти глибшому розумінню ними аспектів поведінки особистості та соціальних груп у трудовій діяльності. Освітній компонент «Історія та культура України» відіграє важливу роль у формуванні гармонійної особистості лікаря-громадянина незалежної держави, оскільки його вивчення забезпечує розвиток національної свідомості, загальної культури й соціалізації особистості.

Предметом вивчення освітнього компоненту є соціально-економічний, політичний розвиток як тих земель, що складають територію сучасної держави Україна, так й українців на інших землях їхнього розселення в світі.

Пререквізити. Вивчення компоненту передбачає попереднє засвоєння предметів шкільного курсу історії України, які дають базові уявлення з історії.

Постреквізити. «Історія та культура України» предметно інтегрується з освітніми компонентами, які забезпечують подальшу гуманітарну підготовку фахівців з фізичної терапії, ерготерапії: «Педагогіка та психологія», «Клінічна психологія», «Філософія».

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=6302>

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Головною метою вивчення курсу «Історія та культура України» є формування національної свідомості, глибокого розуміння багатомілітної історії України, культурних особливостей розвитку українського народу, вписаних у європейський і світовий контекст, виховання особистості майбутнього лікаря – активного громадянина і будівника демократичного суспільства, відданого своєму народові.

1.2. Основними завданнями вивчення компоненту «Історія та культура України» є:

- з'ясувати, що являють собою історія України та її культура, як і навіщо вони вивчаються в медичному виші;
- проаналізувати загальний хід історичного процесу в Україні по його основних етапах (добах) у глобальному вимірі; закономірності, наслідки та значення історичного процесу в Україні;
 - реконструювати соціально-економічний і політичний устрій України в різні періоди її розвитку;
 - дати оцінку взаємовідносинам влади та суспільства України на всіх етапах її історії;
 - познайомити студентів із персоналіями найвидатніших українських історичних постатей;
 - навчити студентів вірно орієнтуватися в історичних мапах українських земель.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

інтегральна:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.;

загальні:

- ЗК2 - Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК3 – Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК4 - Здатність працювати в команді;
- ЗК5 - Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- ЗК6 - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК8 - Здатність планувати та управляти часом;
- ЗК9 - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК10 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК11 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК13 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК14 - Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

- ЗК15 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

СК4 - Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

Відповідно до рішення НАЗЯВО від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу, вивчення історико-культурних процесів має забезпечує такі програмні результати навчання, щоб здобувач вищої освіти був готовий самостійно визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills):** комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	-
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>227 «Терапія та реабілітація»</u> , спеціалізація: <u>227.1 «Фізична терапія»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	-
		Семестр	
		1-й чи 2-й	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи здобувача – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції	
		12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		46 год.	-
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: діф. залік			

2.1 Опис компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Стародавня історія України	2	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2	Княжа доба (IX– 40-і рр. XIV ст.)	2	Оглядова, проблемна, бінарна
3	Литовсько-польська доба (сер. XI – сер. XVII ст.)	2	Оглядова, проблемна, бінарна
4.	Національно-визвольна війна українського народу та Руїна (др. пол. XVII ст.)	2	Оглядова, проблемна, бінарна
5.	Україна за модерної доби (XVIII– початок XX ст.)	2	Оглядова, проблемна, бінарна

6.	Україна в ХХ– на поч. ХХІ ст.	2	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
Всього лекційних годин		12	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Вступ до курсу. Стародавня історія України	2	проблемне навчання,	Усне опитування,
2	Княжа доба (IX–40-і рр. XIV ст.)	2	ділові ігри, «мозковий	тестове опитування
3	Феодална роздробленість Русі та Галицько-Волинське князівство (XII–сер. XIV ст.)	2	штурм», робота в	в системі MOODLE
4	Українські землі за литовсько-польської доби (друга пол. XIV–перша половина XVII ст.)	2	розвивальне навчання, різнорівневе	
5	Національно-визвольна війна українського народу (1648–1654 рр.)	2	навчання, евристичні	
6	Українські землі в період «Руїни» (50–80-ті рр. XVII ст.)	2	бесіди, дискусії та	
7	Україна в XVIII ст.	2	дебати, презентаційний	
8	Українські землі під владою Російської імперії (кінець XVIII– кінець XIX ст.)	2	метод, метод проектного	
9	Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії (кінець XVIII– кінець XIX ст.)	2	навчання, організація	
10	Українські землі на поч. ХХ ст. та в Першій світовій війні (1914–1918 рр.)	2	екскурсій до музеїв та на	
11	Українська революція 1917–1921 рр.	2	виставки	
12	Радянська Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	2		
13	Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1919–1939 рр.)	2		
14	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	2		
15	Україна в повоєнні радянські часи (1945–1991 рр.)	2		

16	Українська держава та суспільство в умовах незалежності (90-ті рр. XX ст.– початок XXI ст.)	2		
Всього семінарських годин		32		

2.2.3 Практичні заняття не передбачені

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Вступ до курсу. Стародавня історія України	2	проблемне навчання, робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE, участь у наукових конференціях
2	Княжа доба (IX–40-і рр. XIV ст.)	3		
3	Феодална роздробленість Русі та Галицько-Волинське князівство	2		
4	Українські землі за литовсько-польської доби (друга пол. XIV–перша половина XVII ст.)	3		
5	Національно-визвольна війна українського народу (1648–1654 рр.)	3		
6	Українські землі в період «Руїни» (50–80-ті рр. XVII ст.)	3		
7	Україна в XVIII ст.	3		
8	Українські землі під владою Російської імперії (кінець XVIII– кінець XIX ст.)	3		
9	Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії (кінець XVIII– кінець XIX ст.)	3		
10	Українські землі на поч. XX ст. та в Першій світовій війні (1914–1918 рр.)	3		
11	Українська революція 1917–1921 рр.	3		
12	Радянська Україна в	3		

	міжвоєнний період (1921–1939 рр.)			
13	Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1919–1939 рр.)	3		
14	Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	3		
15	Україна в повоєнні радянські часи (1945–1991 рр.)	3		
16	Українська держава та суспільство в умовах незалежності (90-ті рр. XX ст.–початок XXI ст.)	3		
Всього годин на самостійну роботу		46		

Методи навчання. На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проєктного навчання (підготовка здобувачем вищої освіти самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Методи контролю (наводяться лише ті, що використовуються під час викладання компоненту):

Поточний контроль. У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есеї, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірочні контрольні роботи.

Підсумковий контроль здійснюється на останньому занятті у формі підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою освітнього компоненту. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано». Також виставляється оцінка за традиційною шкалою.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється на підставі [«Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) (табл. 1,3,7).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

4.1 Рекомендації щодо проведення ДЗ

4.1.1 Диференційований залік проводиться викладачем групи, або іншим викладачем кафедри на останньому практичному занятті.

4.1.2 Кафедра суспільних наук визначає методiku проведення диференційованого заліку, що відображається у програмі навчальної дисципліни та силабусі.

4.1.3 ДЗ передбачає наступні контрольні елементи:

1) Завдання щодо оцінювання теоретичних знань за всіма темами дисципліни за таблицями: 7 «Оцінювання теоретичних знань та практичних

навичок, якщо вони представлені в одному білеті», що додається (додаток 7);

2) Оцінювання засвоєння практичних навичок під час проведення диференційованого заліку за таблицями: 7 «Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті», що додаються (додаток 7);

Таблиця 7

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Таблиця 3

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою та чотирибальною (національною) шкалою

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Для дисциплін, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диференційований залік» передбачається що, допуск до ДЗ розраховується у балах ЗНД від 70 до 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та ДЗ і складає від 120 до 200 балів.

3.2. Питання до заліку:

1. Обґрунтуйте зростаюче значення вивчення історії України на сучасному етапі.
2. Які основні періоди української історії можна виділити сьогодні? Дайте їхню загальну характеристику, розкрийте особливості.
3. Охарактеризуйте основні теорії походження людини та появу людини на території України.
4. Проаналізуйте еволюцію знарядь праці давніх людей, як чинник розвитку людського суспільства.
5. Визначте основні підходи до проблеми походження та розвитку трипільців на території України.
6. Античні міста-держави на території сучасної України: причини виникнення, розвиток і значення.
7. Охарактеризуйте основні версії походження слов'ян.
8. Етимологія понять «Русь» і «Україна».
9. Чи було Велике князівство Литовське, Руське та Жемайтійське державним утворенням українського народу?
10. Дайте оцінку соціально-економічного і культурного розвитку українського суспільства за часів Речі Посполитої (1569–1648 рр.)
11. Охарактеризуйте передумови та початок Національної революції 1648 – 1676 рр.
12. Яким чином відбувався процес державотворення на українських землях в процесі Хмельниччини?
13. «Руїна».
14. Вкажіть особливості національно-визвольної та антикріпосницької боротьби в Україні в середині та другій половині XVIII ст.
15. Вкажіть чинники кризи феодальної системи господарства в *Україні* в першій половині XIX ст.
16. Проаналізуйте причини скасування кріпацтва у Російській імперії та новизну аграрних відносин у підросійській Україні.
17. Охарактеризуйте розвиток промисловості у підросійській Україні в другій половині XIX ст.
18. Охарактеризуйте ідеологію і напрями діяльності українських «громад в 60-70-х рр. XIX ст.
19. З'ясуйте особливості економічного розвитку західноукраїнських земель у складі Австрійської імперії (Австро-Угорщини).
20. Визначте причини поширення, ідейні засади, соціальну базу і форми діяльності москвофілів, народовців та радикалів.
21. Охарактеризуйте процес утворення політичних партій у Галичині, окресліть їх цілі та ідейні засади. Розкрийте процес партійної диференціації народовців.

22. Охарактеризуйте виникнення і напрями діяльності українських політичних партій в Російській імперії наприкінці ХІХ - на початку ХХ ст. Дайте оцінку їх суспільного впливу.
23. Проаналізуйте причини, характер і національні аспекти революції 1905-1907 рр.
24. У чому полягали зміст реформ П. Столипіна; їхні результати в Україні?
25. Визначте особливості національного руху на західноукраїнських землях другої половини ХІХ ст.
26. З'ясуйте обставини і особливості діяльності українських політичних партій у підавстрійській Україні та їхні вимоги.
27. Охарактеризуйте здобутки та втрати української культури, освіти, науки на початку ХХ ст.
28. Плани країн Антанти та Центральних Держав щодо України.
29. Схарактеризуйте діяльність легіону Українських січових стрільців.
30. Ультиматум Раднаркому Росії Центральній Раді (грудень 1917 р.), причини, зміст і наслідки.
31. Українська Держава П. Скоропадського (1918), причини її падіння.
32. Охарактеризуйте політику уряду Директорії в Україні наприкінці 1918 – поч. 1919 рр.
33. Назвіть причини виникнення селянсько-повстанського руху в Україні в період 1918–1919 рр.
34. Визначте головні фактори знищення УНР і державності України протягом 1917–1921 рр.
35. У чому полягають уроки Української революції 1917–1921 рр.?
36. Західноукраїнська Народна республіка (ЗУНР).
37. Акт злуки УНР і ЗУНР, його історичне значення.
38. Чому С.Петлюра співпрацював з поляками?
39. Українсько-польська війна 1918–1919 рр.: причини, наслідки для українських земель.
40. НЕП в Україні.
41. Український культурний ренесанс 1920-х рр.
42. Українські землі на політичній мапі Європи в 20-30-ті рр. ХХ ст.
43. Західноукраїнські землі під владою Польщі в 20-30-ті рр. ХХ ст.
44. Українські землі під Румунією.
45. Закарпатська Україна в складі Чехословаччини.
46. Голодомор 1932–1933 рр. в УСРР.
47. Яке мало значення возз'єднання українських земель у 1939–1940 рр.?
48. Які плани виношував Гітлер щодо України?

49. Як проходив процес визволення України від нацистсько-фашистських окупантів?
50. Порівняйте процес відбудови промисловості та сільського господарства в Україні із європейським варіантом відбудови світової війни.
51. Визначте причини, масштаби та наслідки голоду 1946–1947 рр., порівняйте його з Голодомором 1932–1933 рр.
52. Духовне життя в Україні в період хрущовської «відлиги»: основні тенденції та характерні риси.
53. Охарактеризуйте суспільно-політичний розвиток УРСР наприкінці 80-х років ХХ століття.
54. Розкрийте процес формування в Україні політичних партій за часів незалежності.
55. Прийняття «Декларації про державний суверенітет України»: передумови, зміст, наслідки.
56. Чорнобильська катастрофа та її наслідки для України.
57. Демократизація суспільства після проголошення незалежності. Багатопартійність в Україні та її вплив на політичне життя.
58. Проголошення незалежності України. Охарактеризувати суспільно-політичне становище України в перші роки незалежності.
59. Охарактеризуйте стан освіти та науки України доби незалежності.
60. Порівняйте Помаранчеву Революцію та Революцію Гідності.
61. Шлях України до євроінтеграції.
62. Сучасна російська агресія проти України: причини та перебіг.

3.3. Контрольні питання до семінарських занять

Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.

1. Історія як наука. Предмет курсу «Історія та культура України». Історичні джерела та історіографія.
2. Первісний лад на сучасних українських землях.
3. Племена та народи, що населяли територію України в давнину. Давні слов'яни.

Тема 2. Княжа доба (IX ст. – 40-і рр. XIV ст.).

1. Виникнення давньоруської держави. Фактори формування державності у східних слов'ян.
2. Основні етапи розвитку Київської Русі. Діяльність перших князів.
3. Соціально-економічний і політичний устрій давньоруської держави.
4. Культура Київської Русі.
5. Етнічний розвиток. Історичне значення Київської Русі.

Тема 3. Українські землі в добу феодалізму та роздрібненості.

1. Особливості феодалізму в Київській Русі. Причини, розвиток та наслідки феодальної роздробленості Русі.
2. Виникнення, розвиток і занепад Галицько-Волинського князівства.
3. Боротьба давньоруських князівств проти монгольської навали.
4. Культура Галицько-Волинського князівства.

Тема 4. *Українські землі за литовсько-польської доби (друга пол. XIV – перша пол. XVII ст.).*

1. Експансія іноземних загарбників на українські землі та їхня політика.
2. Українські землі у складі Литви та Речі Посполитої. Соціально-економічні процеси.
3. Витоки та феномен українського козацтва. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х рр. XVII ст.
4. Формування козацької культури та звичаїв.

Тема 5. *Національно-визвольна війна українського народу (1648–1654 рр.).*

1. Причини національно-визвольної війни українського народу проти польсько-шляхетського панування. Хронологічні рамки та рушійні сили Хмельниччини.
2. Утворення гетьманської держави, її внутрішня та зовнішня політика. Переяславська Рада та «Березневі статті» 1654 р. – сутність, значення та оцінки.
3. Соціально-економічні, політичні та міжнародні наслідки Національно-визвольної війни.

Тема 6. *Українські землі в період «Руїни» (50–80-ті рр. XVII ст.).*

1. Соціально-економічний розвиток Гетьманщини в другій половині XVII ст.
2. Початок Громадянської війни та розкол України. Гадяцька угода.
3. Боротьба гетьмана П. Дорошенка за возз'єднання українських земель.
4. Міжнародне становище України наприкінці XVII ст.

Тема 7. *Україна в XVIII ст.*

1. Соціально-економічний розвиток Гетьманщини на поч. XVIII ст. Політика Івана Мазепи.
2. Наступ російського царизму на автономію України.
3. Суспільно-політичний лад і розвиток Правобережної України. Гайдамацький рух.
4. Територіальні зміни в українських землях наприкінці XVIII ст. Поділи Речі Посполитої.
5. Українська культура XVIII ст.

Тема 8. Українські землі під владою Російської імперії
(кінець XVIII–кінець XIX ст.).

1. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії.
2. Початок національного відродження. Криза кріпацтва. Реформи 60–70-х років в Росії та капіталістична модернізація.
3. Еволюція суспільно-політичного життя в Україні.

Тема 9. Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії
(кінець XVIII–кінець XIX ст.).

1. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Вплив реформ Йосипа II і Марії-Терезії на Західну Україну.
2. Революція 1848 р. і Західна Україна. Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель.
3. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій.

Тема 10. Українські землі на поч. XX ст. та в Першій світовій війні
(1914–1918 рр.).

1. Соціально-економічний розвиток українських земель. Монополізація економіки, зміни в структурі суспільства.
2. Створення політичних партій в Наддніпрянщині та радикалізація українського руху в Західній Україні.
3. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.
4. Україна в Першій світовій війні.

Тема 11. Українська революція 1917–1921 рр.

1. Причини революції 1917 р. та її особливості в Україні. Українська Центральна Рада.
2. Перша війна з більшовицькою Росією. Українська соціалістична радянська республіка. Українська держава П. Скоропадського. Культурна політика гетьмана.
3. Директорія УНР, її політика та боротьба з зовнішніми ворогами. Причини поразки національних урядів і наслідки революції.

Тема 12. Радянська Україна в міжвоєнний період (1921–1939 рр.).

1. Міжнародне становище, політична та економічна системи УСРР на поч. 20-х рр.
2. Індустріалізація та колективізація в Україні. Голодомор 1932–1933 рр.
3. Сталінізм в Україні. Причини та наслідки «Великого терору» 1937–1938 рр.
4. Особливості радянської культури. «Розстріляне відродження».

Тема 13. *Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1919–1939 рр.).*

1. Соціально-економічне та політичне становище західноукраїнських земель під владою Польщі.
2. Північна Буковина та Бессарабія під владою Румунії.
3. Закарпатська Україна в складі Чехословаччини. Карпатська Україна.

Тема 14. *Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.).*

1. Причини та періодизація Другої світової війни. Пакт Молотова–Ріббентропа та приєднання Західної України до СРСР.
2. Агресія нацистської Німеччини проти СРСР та німецька окупація України. Діяльність ОУН на окупованих землях.
3. Визволення України від нацистів. Значення антинацистської боротьби УПА та радянських партизан.
4. Характер та політичні підсумки Другої світової війни.

Тема 15. *Україна в повоєнні радянські часи (1945–1991 рр.).*

1. Особливості повоєнної відбудови народного господарства УРСР (1943–1953 рр.).
2. Завершення радянзації Західної України. Хрущовська «відлига» (1953–1964 рр.): причини, характер та наслідки.
3. Україна в період накопичення кризових явищ радянського ладу (1964–1985 рр.).
4. Доба «перебудови» (1985–1991 рр.) та причини розпаду СРСР.
5. «Шестидесятники» як явище в українській культурі.

Тема 16. *Українська держава та суспільство в умовах незалежності (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.).*

1. Проголошення незалежності та становлення політичної системи України.
2. Реформування суспільно-економічного ладу в 1990-х – 2000-х рр. «Помаранчева революція» 2004 р. і «Революція Гідності» 2014 р.: спільне та відмінне.
3. Шлях до євроінтеграції. Війна на Сході України. Зміни міжнародного становища незалежної України.
4. Культура доби незалежності.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри філософії суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до [«Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги освітнього компоненту

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливості і неупередженості;
- здатності не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);

- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання компоненту

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння здобувачем вищої освіти недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницький пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Історія України: навчальний посібник / В.І. Танцюра, С.М. Куліш, О. О. Пересада. 2-ге вид., доп. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 536 с.
2. Бойко О. Історія України : підручник. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. 717 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ – ХХ століття. Київ : Yakaboo Publishing, 2022. 656 с.
4. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л.Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 620 с., 124 с. іл. (Україна. Нариси історії).
5. Історія української культури (від стародавніх часів до ХІХ століття) : ілюстрована хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Ч. 1. Київ : Ліра-К, 2020. 320 с.
6. Дорошенко Д. Нарис історії України. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 574 с.

Допоміжна

1. Гриценко О. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. Київ : Майстер Книг, 2022. 320 с.
2. Революція Гідності: на шляху до історії: Збірник наукових праць / Відп. ред.: І. Пошивайло, Л. Онишко. Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності; Український інститут національної пам'яті; Інститут історії України Національної академії наук України; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Український католицький університет. Київ : Національний музей Революції Гідності, 2020. 384 с.
3. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2023. 264 с.
4. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності ; пер. з англ. Р. Клочка. Перероб. і доп. вид. Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2023. 512 с.
5. Україна. Процеси націотворення : [збірка] / [Юліане Бестерс -Дільгер та ін. ; наук. ред. В. Маслійчук ; пер. з нім.: С. Матіяш та Ю. Дуркот] ; упоряд. Андреас Капелер . Київ : К.І.С., 2011. 415 с.
6. Багалій Д. Історія Слобідської України / передм. та ком. В. Л. Маслійчука; упорядн. О. О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. ХХХІІ+400 с. Сер. «Слобожанський світ». Вип. 12.
7. Бугрій В. Історія та культура України : навч. посіб. ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : Цьома С. П., 2017. 316 с.
8. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.

9. Павлова А. Історія української літератури : курс лекцій / А. К. Павлова, О. П. Калита; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 412 с.
10. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Проєкт «Ізборник» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/>.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_poglyvyv_dyisc.pdf

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/nakaz7-11-22_neform_osv22.pdf